

Н.П.Богомол

Н.Б.Гаврилова

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ ЛІКІВ» У КОЛЕДЖІ НФАУ

На сьогодні вища освіта в Україні переживає період модернізації, трансформації та перегляду багатьох усталених принципів та підходів. На перший план виходять питання конкурентоспроможності вищої освіти – як на світовому рівні, так і в масштабах країни. Щороку збільшується кількість українських абітурієнтів, які обирають навчання за кордоном, зокрема в країнах Східної Європи (Польща, Чехія тощо), тому вітчизняні навчальні заклади мушуть вирішувати цю проблему. Традиційно ведучі вітчизняні вищі навчальні заклади роблять ставку на підвищення рейтингових позицій за рахунок показників, що стосуються науково-дослідної діяльності, зокрема, індексів цитування, міжнародного співробітництва тощо. Проте, на часі інший шлях – підвищення і забезпечення якості освіти, і це потребує глобального переосмислення принципів вищої освіти, оскільки ключовим моментом стає орієнтація на студента (нині – здобувача вищої освіти), як на споживача. Одним із базових принципів такого підходу стає студентоцентроване навчання (Student-centred learning) на противагу прийнятій у професійних навчальних закладах інформаційно-репродуктивній освіті. Реалізація цього підходу відбувається в рамках переходу від традиційних до компетентнісних стандартів освіти. В основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення студентами їх шансів отримати перше місце на ринку праці, підвищення їхньої конкурентоспроможності в очах працедавців, і тим самим задоволення їх потреб.

В умовах інформаційно-репродуктивної освіти роль викладача зводиться до трансляції знань з послідуочим контролем засвоєної інформації, тобто «студента вчать і контролюють». В такій ситуації професійні навички, тобто компетентності, у більшості випадків формуються не в процесі навчання, а в процесі наступної практичної діяльності випускника на робочому місці.

Що декларують як переваги студентоцентрованого підходу? Опора на активне, а не пасивне навчання, акцент на критичному аналітичному навчанні та розумінні, розширення автономії студента, рефлексивний підхід до процесу навчання і викладання. Студента ставлять у центр навчального процесу, задовольняють його потреби, дають змогу вивчати те, що йому потрібно у спосіб, який підходить саме йому. В сучасних умовах через інтернет-мережу студент має доступ до будь-якої інформації у будь-якій формі – книги, статті, аудіо- та відео-матеріали тощо, таким чином роль викладача як виключного джерела знань зводиться до мінімуму.

Проте, такий підхід цілком виправданий лише у випадку обізнаного та вмотивованого здобувача освіти, який свідомо обрав майбутню професію, у випадку ж середньої професійної освіти ймовірність появи таких студентів практично нульова. Тому, ні в якому разі не зменшуючи важливість і необхідність впровадження студентоцентрованого підходу, потрібно забезпечити належний рівень впливу викладача на процес формування у студента попиту на отримання та поглиблення отриманих вмінь і навичок, стимулювання отримання та усвідомлення інформації. Особливо це стосується професійної освіти в сферах, пов'язаних із життям та здоров'ям людини, – медицини і фармації.

Викладання практично орієнтованих дисциплін, таких як «Технологія ліків», логічно стає «полігоном» для активного впровадження студентоцентрованого підходу.

Приготування ліків за індивідуальними прописами з самого початку орієнтовано на роботу з ситуаціями, вирішення яких вимагає пошукових, і навіть в деякій мірі дослідницьких, дій.

Важливими питаннями в екстемпоральній технології ліків є оцінка складу пропису, перевірка наявності несумісних компонентів у складі лікарської форми та разових і добових доз сильнодіючих лікарських речовин – на першому етапі, корекція виявлених проблем – на другому, і, головне, – вибір оптимальної технології приготування лікарської форми, що включає в себе і розрахунок кількостей активних компонентів та розчинників, і інших допоміжних речовин.

Завершальними етапами є оформлення паспорту письмового контролю та власне лікарського препарату до відпуску, тобто вибір оптимального пакування та відповідних записів на етикетці.

Саме на вирішення цих питань і спрямована робота студентів при вивченні технології ліків у коледжі НФаУ.

Процес навчання змодельовано таким чином:

1. На лекціях студент отримує лише загальну інформацію щодо базових принципів та правил виготовлення лікарських форм, наприклад, порядок змішування інгредієнтів, розрахункові формули, способи приготування та порядок їх застосування тощо.

2. Самостійну роботу студента викладач скеровує на отримання інформації щодо конкретних технологій приготування стандартних прописів лікарських засобів, прикладів заповнення супровідної документації, типових випадків не сумісних сумішей та шляхів їх подолання тощо.

3. Перед практичним заняттям викладач видає студентам перелік активних інгредієнтів, що входять до складу прописів, обраних для виконання на занятті. Студенти самостійно опрацювати матеріал щодо фізико-хімічних і технологічних властивостей інгредієнтів, а також основні варіанти технології лікарської форми, що буде розглядатися на поточному занятті.

4. На занятті студенти по групах (3 особи) отримують власні завдання – бажано обирати прописи, що мають неоднозначний хід рішення, або передбачають наявність двох та більше варіантів виконання.

5. За кожним прописом пропонується такий порядок роботи – перший студент є «доповідачем» щодо аналізу складу і кількостей компонентів, обраної технології приготування, наводить розрахунки, паспорт письмового контролю та оформлення лікарського препарату до відпуску; другий студент виступає «опонентом» до викладеного матеріалу і пропонує свій варіант описаних вище дій щодо виготовлення лікарської форми; третій студент бере на себе роль «рецензента» і оцінює та критикує пропозиції перших двох. В такий спосіб проходить обговорення всіх прописів.

6. Після обговорення студенти на практиці готують запропоновані лікарські форми, причому студент може обрати будь-який з варіантів приготування, якщо в ході дискусії було підтверджено його придатність.

7. Після заняття: викладач оцінює і власне обраний шлях приготування обраної лікарської форми, і виконання обраної технології. Саме на цьому етапі викладач підводить підсумки проведеної дискусії, тобто у варіанті некоректного обрання виконання практичного завдання, студент може наочно переконатися у негативних наслідках свого рішення.

Можливим шляхом розвитку такої моделі навчання є комплексне проведення занять з технології ліків та фармацевтичної хімії. За таких умов студенти можуть безпосередньо після приготування пропису провести контроль якості виготовленої лікарської форми, і оцінити якість власних практичних дій.

В такий спосіб відбувається реалізація студентоцентрованого навчання, при цьому викладач чітко контролює спектр та об'єм знань, що засвоює студент, а останній є активним суб'єктом процесу навчання, що сприяє підвищенню його самовизнання, заохочує до здобуття освіти та активнішої участі у навчанні.

Список використаних джерел:

1. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

2. Сорока Ю. Практикуючи студентоцентровану освіту: діагностичні аспекти студентських очікувань / Ю. Сорока // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2014. – №1101. – С. 190 – 194.